

Muutto- ja pitovoimakannustimien käyttöönotto Rautavaaran kunnassa

khall 25.08.2025 § 142
63/02.03.01/2025

Valmistelija

Kunnanjohtaja Mikko Kärnä

Rautavaaran kunta on kohdannut haasteita väestön vähenemisen ja ikääntymisen myötä. Nykyisellään kunnassa asuu noin 1400 asukasta. Vaikka Rautavaaran kuntatalous on tasapainossa ja vahva, väestön väheneminen vaikuttaa taittuneen ja syntyvyyskin on kasvussa, on syytä olla huolissaan kunnan elinvoimaisuudesta tulevaisuudessa. Vähenevä väestö tarkoittaa yleensä väistämättä suoraa korrelaatiota heikkenevään kuntatalouteen sekä erilaisten palveluiden ylläpitomahdollisuuksiin. Tarjoamalla taloudellisia kannustimia kunta voi houkutella uusia asukkaita, vahvistaa talouttaan ja parantaa palveluiden säilymistä.

Kunnilla ympäri Suomen on käytössään hyvin erilaisia muutto- ja pitovoimakannustimia. Kunnanjohtaja on asiaa selvitettyään päättänyt esittämään ratkaisua, jossa Rautavaaran kunta ottaisi käyttöön muuttokannustimen, jonka mukaisesti uusi kuntalainen saa kolmen vuoden yhtäjaksoisen asumisen jälkeen palautuksena 50 % sinä aikana kunnalle maksamastaan kunnallisverosta. Kunnassa yli 3 vuotta asuneille esitettäisiin puolestaan pitovoimakannustinta, jossa kunta jakaisi ”joululahjana” esimerkiksi 20% edellisvuoden mahdollisesta ylijäämästä jokaiseen kotitalouteen.

Esityksen perustelut:

1. **Väestönkehityksen positiivinen tukeminen:** Rautavaaran kunta, kuten monet muutkin maaseutumaiset kunnat, ovat kohdanneet haasteita väestön vähenemisen ja ikääntymisen myötä. Muuttokannustimen avulla voitaisiin houkutella kuntaan uusia asukkaita ja lisätä sen elinvoimaa.
2. **Kilpailukyky asuinpaikkana:** Tutkimukset osoittavat, että suomalaiset suosivat muuttokohteinaan suuria kaupunkeja, kuten Tamperetta ja Helsinkiä. Tarjoamalla taloudellisia kannustimia Rautavaara voi parantaa kilpailukykyään ja houkutella uusia asukkaita, jotka muuten saattaisivat valita jonkun muun kunnan asuinpaikakseen.

On huomattava, että kunnallisverotus ei nykyiselleenkään kohtelee kaikkia Suomen kansalaisia tasapuolisesti, vaan maksetun veron määrässä on suuria eroja. Matalinta kunnan tuloveroa maksetaan Kauniaisissa (4,7%) ja korkeinta Pomarkussa (10,9%). Ero on korkeimman ja matalimman kunnan tuloveroprosentin välillä on huikeat 6,2 prosenttiyksikköä. Tässäkin mielessä on katsottava, että esitys ei kohtelee ketään kansalaista epätasa-arvoisesti.

3. **Kuntatalouden vahvistaminen:** Vaikka muuttokannustin merkitsee kunnalle menoja kolmen vuoden jälkeen, uudet asukkaat tuovat mukanaan verotuloja ja elinvoimaa kuntaan. Lisääntynyt väestö voi johtaa parempiin valtionosuuksiin, palveluiden säilymiseen sekä paikallisen yritystoiminnan kehittymiseen.

3000 € kuukaudessa ansaitseva esimerkkihenkilö maksaisi Rautavaaran kunnalle nykyisellä 9,4% veroprosentilla kolmen vuoden

aikana veroja noin 8700 euroa ja toisi laskennallisesti valtionosuuksia noin 5400 euroa. Kolmen vuoden yhtäjaksoisen asumisen jälkeen tällainen henkilö saisi palautuksena 4350 €. Kunnan ”netoksi” jäisi kolmesta vuodesta siis 9750 euroa lisättynä kyseisenä verovuonna kunnalle palautuksesta maksettava 409 euron vero, eli 10159 euroa.

Laskelma ei huomioi dynaamisia vaikutuksia, joita henkilöllä olisi kunta- ja paikallistalouteen tämän kolmen vuoden periodin aikana, jolloin hän Rautavaaralla asuisi. Vaikutusten voidaan kuitenkin arvioida olevan merkittävät.

- 4. Pitovoiman vahvistaminen:** Huomioimalla Rautavaaran asukkaat taloudellisesti joka vuosi, vahvistetaan kunnan pitovoimaa ja sen suosiota asuinpaikkana. Vastaavantyyppinen kannustin on käytössä esimerkiksi Kalajoen kaupungilla.

Lainsäädännöllinen tarkastelu muuttokannustimen osalta:

- 1. Kuntalaki (410/2015):** Kuntalain 7 §:n mukaan kunnan toiminnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa. Muuttokannustin tukee tätä lain asettamaa tavoitetta houkuttelemalla uusia asukkaita ja vahvistamalla kunnan elinvoimaisuutta.
- 2. Verolainsäädäntö:** Suomen verolainsäädäntö ei estä kuntia tarjoamasta taloudellisia kannustimia uusille asukkaille. On kuitenkin varmistettava, että tällaiset kannustimet eivät johda veronkiertoon tai muihin lainvastaisiin toimiin. Ehdotettu muuttokannustin on läpinäkyvä ja sen laskennan pohjana ovat kunnan itsensä saamat verotulot.

Muuttokannustinjärjestelmä on kuitenkin täysin irrallinen itse verotusjärjestelmästä: aikanaan maksettu kannustinpalautus ilmoitetaan kunnan toimesta tulorekisteriin ja koska se on näin veronalaista tuloa, sitä ei voida juridisesti katsoa verohelpotukseksi tai eriarvoiseksi verokohteluksi asuinpaikan tai muuttoajankohdan mukaan.

- 3. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014):** Yhdenvertaisuuslain 8 § kieltää syrjinnän esimerkiksi alkuperän, iän tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Ehdotettu muuttokannustin koskee kaikkia uusia asukkaita jotka muuttavat Rautavaaralle ja asuvat siellä yhtäjaksoisesti kolme vuotta. Näin ollen se ei syrji ketään, vaan tarjoaa saman edun kaikille ehdot täyttävälle henkilöille.
- 4. EU-oikeudellinen tarkastelu:** Euroopan unionin oikeus ei estä jäsenvaltioita tai niiden paikallishallintoja tarjoamasta mitään alueellisia kannustimia, kunhan ne eivät vääristä kilpailua sisämarkkinoilla tai riko valtiontukisääntöjä.

On tärkeää varmistaa, että muuttokannustimet eivät siis muodosta sellaista valtiontukea, joka on ristiriidassa EU:n valtiontukisääntöjen kanssa. Tässä tapauksessa kannustin on suunnattu yksityishenkilöille, ei yrityksille, jolloin sen on katsottava olevan valtiontukisäännösten ulkopuolella.

- 5. Korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätökset:** Korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) ennakkopäätöksistä ei löydy suoraan vastaavaa tapausta, joka koskisi kuntien muuttokannustimia.

Ehdotettu muuttokannustin vaikuttaisi olevan linjassa kuntalain, verolainsäädännön, yhdenvertaisuuslain sekä EU-oikeuden kanssa. Se

tarjoaisi Rautavaaran kunnalle mahdollisuuden houkutella uusia asukkaita, vahvistaa talouttaan ja parantaa palveluitaan.

Muuttokannustin toisi toimiessaan mukanaan hyvää kaikille Rautavaaran kuntalaisille. Se olisi uusi ja innovatiivinen keino vastata kunnan kohtaamiin haasteisiin.

Ehdotettu muuttokannustin vastaa myös Rautavaaran kunnan "Paras Luonnostaan"-kuntastrategian asettamiin tavoitteisiin:

4) Hyvinvointia ja viihtymistä tukevan asuinympäristön kehittäminen ja markkinointi

7) Kuntatalous, joka kestää myös ekologisen ja sosiaalisen tarkastelun

Vaikutusten arviointi

Oheismateriaalina

Esittelijä

Kunnanjohtaja Mikko Kärnä

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää esittää kunnanvaltuustolle, että Rautavaaran kunta ottaa käyttöön yllä selostetun muutto- ja pitovoimakannustimen, sekä

valtuuttaa hallintopalvelut valmistelemaan tarkat ohjeet kriteereineen muutto- ja pitovoimakannustimeen sekä niiden hakemiseen, mikäli valtuusto päättää ottaa kannustimen käyttöön. Ohjeistus tuodaan tämän jälkeen kunnanhallituksen hyväksyttäväksi. Vaikutukset kuntatalouteen tulee ohjeistuksessa huomioida siten, että kunkin tilikauden arvioidut muuttokannustinkustannukset kirjataan kyseiselle tilikaudelle pakollisena varauksena. Pitovoimakannustimen suuruudesta päätetään talousarvion hyväksymisen yhteydessä.

Edelleen kunnanhallitus määrää hallintopalvelut seuraamaan muutto- ja pitovoimakannustimien vaikutuksia kunnan talouteen sekä väestönkehitykseen.

Päätös

Keskustelun aikana jäsen Anu Karmitsa ehdotti asian palauttamista valmisteluun ja että asia valmisteltaisiin niin, että yhdenvertaisuus kaikkia kuntalaisia ja kannustimen saajia kohtaan toteutuisi paremmin muutto- ja pitovoimakannustimisissa. Jäsenet Tiina Föhr ja Hannele Pursiainen kannattivat ehdotusta.

Kannatetun palautusesityksen johdosta puheenjohtaja teki esityksen äänestysjärjestykseksi, jonka mukaan asian käsittelyn jatkamista kannattavat äänestävät JAA ja valmisteluun palauttamista kannattavat äänestävät EI. Suoritetussa äänestyksessä annettiin 4 JAA -ääntä (Korhonen, Muukka, Tuovinen, Koskelo) ja 3 EI -ääntä (Föhr, Karmitsa, Pursiainen).

Äänestyksen tuloksena asian käsittelyä jatkettiin.

Keskustelun päätyttyä kunnanhallitus päätti esittelijän päätösehdotuksen mukaisesti.

Jäsenet Anu Karmitsa, Tiina Föhr ja Hannele Pursiainen jättivät päätöksestä eriävän mielipiteen. Perustelut liitetään pöytäkirjaan.